

Täysistunto

Keskiviikko 7.3.2018 klo 14.02—21.05

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

19.41 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Esitys seurakuntavaalien säännösten muuttamiseksi on kannatettava. On hyvä, että kaikki julkisyhteisöjen vaalit saatetaan esteellisyssäännösten osalta samalle tasolle. Olen saanut kuulla jonkun verran keskustelua, jota muun muassa lappilaisten seurakunta-aktiivien parissa on käyty, olenhan itsekin kirkkovaltuutettu. Seurakuntavaaleissa ehdokkaana olleiden henkilöiden toimiminen vaalilautakunnassa on koettu hankalana. He istuvat vaalipaikalla ja esimerkiksi paikallisissa kauppakeskuksissa virkailijoina ja samalla ikään kuin itsensä mainoksina, sisäänheittäjinä, kun ovat myös ehdokkaina samoissa vaaleissa. Eräs lappilainen kirkkovaltuutettu kertoi kerran minulle, että vaalilautakuntiin pääsystä on voinut syntyä jopa pientä kilpailua sen vuoksi, että vaalilautakunnan jäsenet menestyvät yleensä hyvin seurakuntavaaleissa. Seurakuntien luottamushenkilöt tekevät pyyteetöntä työtä, usein hyvin pienellä korvauksella. Tiedossa ei ole mitään väärinkäytöksiä itse ääntenlaskennan suhteen, mutta on kuitenkin hyvä, että tässä asiassa siirrytään yleiseen käytäntöön vaalitoimitusten osalta.

19.43 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tällä kirkkolain muutoksellahan tullaan nyt harmonisoimaan kirkollisten vaalien vaalilautakuntien sääntely samanlaiseksi kuin se on yleisissä vaaleissa. Tällehan tietysti löytyy perusteita vaalien ulkoisen uskottavuuden kannalta ja ikään kuin integriteetin kannalta, mistä tuossa edustaja Maijala hyvin puhui. Itse olin tätä myöskin hallintovaliokunnassa käsittelemässä, ja siellä tietysti meillä heräsi keskustelu siitä, että kun tämä muutoshan toteutettiin tällä vaalikaudella aiemmin muihin vaaleihin, yleisiin vaaleihin, ikään kuin — voisi leikillisesti sanoa — maallisiin vaaleihin, niin jo kuntavaaleissa viime vuonna, 2017, törmättiin kuitenkin siihen ongelmaan, että kun poliittinen osallistuminen ja puolueisiin kuuluminen eivät ole varsinaisesti se suurin ja suosituin harrastus Suomessa, mikä on valitettavaa, mutta se on realiteetti, niin osalla puolueista on ollut välillä haasteita löytää esteettömiä henkilöitä vaalilautakuntiin. Tietysti itse pidän kyllä tärkeimpänä sitä, että vaalilautakunnat saataisiin kokoon ja siellä olisi kaikkien puolueiden edustus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2018 vp

Etä tämä ei ole ihan ongelmaton kysymys. Olen muun muassa joiltakin kuntien viranhaltijoilta saanut jo kritiikkiä, että miksi sääditte tällaisen rajoituksen vaalilautakuntien kelpoisuuteen, mutta ehkä tämä aika nyt sitten vaatii tällaisia muutoksia. Tämän seikan vuoksi me hallintovaliokunnassa mietinnössämme totesimmekin, että pienemmissä seurakunnissa täytyy kiinnittää huomiota niihin varajäsenten valintoihin, että saadaan sitten riittävästi esteettömiä vaalilautakuntia, jotka sitten myös edustavat riittävän laajasti ja suhteellisesti kaikkia niitä ryhmittymiä, jotka laittavat ehdokkaita vaaleihin.

19.44 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan samaan asiaan kuin edustaja Kurvinen tuossa kiinnittäisin huomiota, että vaikka sinällensä on tosi tärkeää, että nämä esteellisyytilanteet arvioidaan ihan vastaavalla tavalla kirkollisissa vaaleissa kuin muissakin vaaleissa, niin viime kevään kuntavaalit olivat kyllä semmoinen tietynlainen koeponnistus sen suhteen, että pienissä kunnissa jouduttiin kyllä ihan viimeiseen asti vielä miettimään niitä ihmisiä, jotka pystyivät tulemaan niihin vaalilautakuntiin. Ja sitten todellakin ne laskentatilanteet — kyllä epäiltiin, että osa niistä myöhästymisistä laskennoissa, mitkä tapahtuivat silloin viime keväänä, johtui osittain siitä, että siellä oli paljon aivan uusia ihmisiä, jotka eivät koskaan aiemmin olleet osallistuneet näihin laskentatalkoisiin, ja se aiheutti sitten osaltansa sitä, että tottumattomana niitä laskentoja jouduttiin joillakin paikkakunnilla uusimaan. Toki niistä aina tehdään ne tarkastuslaskennat joka tapauksessa, mutta siellä oli tällaista ihan osaamattomuutta.

Tämä saattaa tietysti jossain pääkaupunkiseudulla kuulostaa kovin kummalliselta, mutta meillä on pieniä vaalialueita, pieniä kuntia, joissa tosiaankin ihmisten sukulaissuhteita on sillä tavoin, että joudutaan tosiaan pohtimaan, kuka on kenellekin sukua ja voiko osallistua näihin vaalilautakuntiin. Sinällensä pidän tietenkin tärkeänä ja meillä on aina täällä se tapa, että ne esitykset, mitkä liittyvät kirkkolakiin, täällä sitten hyväksymme emmekä niitä käy muuttamaan, mutta tämä on tietysti tärkeä muutos siltä osin, että se yhtenäistää tätä käytäntöä.

19.46 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on hyvin käyty läpi tätä vaalilautakuntien kelpoisuuskysymystä, joka kuntapuolelle tuotiin aiemmin ja nyt tuodaan myös seurakuntien puolelle. Edellä edustaja Essayah kertoi näistä tilanteista, että vaalitoimitsijoita on ollut hankala löytää, ja se on ainakin minulle tulleen viestin mukaan aika yleinen haaste ollut. Ei ole tietysti hyvä, että me ehkä pikkuhiljaa menemme siihen suuntaan, että näitä tekijöitä joudutaan jopa ryhtymään palkkaamaan taikka etsimään sellaisilla keinoilla, että löytyisi erilaisia toimijoita sinne, kerran se on kuitenkin oleellisen tärkeää, että siellä pitäisi olla myös edustettuna aika lailla laajasti, itse asiassa säädöstenkin mukaan, eri poliittisetkin näkökannat. Silloin tässä voi tulla ongelmia.

Nyt kysyisin, kun täällä on paikalla edustaja Kurvinen, joka on ollut tätä lainsäädäntöä käsittelemässä eduskunnassa, onko tässä samanlainen älyttömyys kuin on kuntapuolella, että jos puoliso on ehdokkaana, niin ei voi olla mukana, vaikka se puoliso olisi aivan toisessa kunnassa ehdokkaana. Ainakaan kuntapuolen lainsäädäntö ei tunne sitä. Eli jos ajatellaan, että mies olisi ehdokkaana Espoossa ja hän tulisi toimitsijaksi toiseen kuntaan, niin se ei anna mahdollisuutta. Itse asiassa se ei kai tule kovinkaan usein pariskunnan kohdalla kyseeseen, mutta lapsen kohdalla se saattaa tulla. Eli jos isä toimii vaikkapa Riihimäellä ja lapsi asuu Oulussa ja asettuu Oulussa ehdolle, niin hänen isänsä ei olekaan kelpoinen toimimaan vaalitoimitsijana Riihimäellä. Se on aivan kohtuuton ja erikoinen tilanne. Toivot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2018 vp

tavasti olette valiokunnassa niin huolella tämän käsitelleet, että olette kirjanneet, että se koskee vain samaa seurakuntaa tai kuntaa. Tätä minun mielestäni sillä on tavoiteltu.

19.48 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinonen otti todella tärkeän tulkinta-asian esille, ja myönnän ihan suoraan, että ei asiantuntijakuulemisessa tätä käsitelty ja se ei tullut esille. Ja viesti oli juuri se, että luomme identtisen sääntelyn kuin on kuntapuolella yleisissä vaaleissa, ja tämä tietysti voisi luoda sellaisen käsityksen, että kun on identtisiä hyviä asioita, niin myös identtiset pöljyydet on otettu tähän. Mutta tietysti kun oikeustieteellisessäkin joskus olen istunut, niin kai näilläkin keskusteluilla jokin merkitys pitäisi olla lain tulkinnalle, niin että voitaisiin nyt todeta — kun puhumme aina juridiikassa lainsäätäjän tahdosta — että edustaja Heinosen kanssa ainakin meidän lainsäätäjien tahto on se, että tällä lailla tätä ei pitäisi tulkita. Mutta mikäli tällaisia tulkintaongelmia ilmenee, kyllä sitten täytyy meidän täällä eduskunnassa puuttua tähän asiaan niin kunnallisten vaalien kuin sitten seurakuntavaalienkin osalta. Aivan elämälle vieras tulkinta.

Itse pidän tärkeimpänä kyllä näissä vaalilautakunnissa — on kysymys sitten seurakunnista tai kunnista — sitä, että siellä on luottamushenkilöitä eri puolueista laskemassa näitä ääniä. Se on aivan valtavan iso arvo ihan oikeasti. Sain viime vuonna toimia tämän nettiäänestyksen parlamentaarisen seurantaryhmän puheenjohtajana, ja siinä totesimme, että Suomen järjestelmän yksi valtavan iso vahvuus on se, että meillä siellä veli valvoo veljeä ja sisar valvoo sisarta. Yhdessä lasketaan ne äänet, liput on tallella, tarkastuslaskennan voi suorittaa monta kertaa, ja se luo oikeasti luotettavuutta ja uskottavuutta meidän demokratialle.

Sen vielä totean, kun syksyllä nuo seurakuntavaalit ovat, että sillä laillahan on meidän kansankirkkomme edistyksellisempi kuin tämä Lutherin maallinen regimentti, että siellä saavat jo 16-vuotiaat äänestää, ja he muuten käyttävät aika reippaasti sitä äänioikeuttaan. Voin vielä sanoa edustaja Heinoselle, että olin nimittäin viime seurakuntavaaleissa KauHAVAN ev.lut.-seurakunnan vaalilautakunnan varapuheenjohtaja, ja kyllä siellä kävi 16- ja 17-vuotiaita paljon äänestämässä. Toivottavasti saadaan se kuntavaaleihinkin pian.

19.50 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Jälleen samaan asiaan kiinnitän huomiota kuin edustaja Kurvinen. Muistelen niin, että tämä muutos alun perin lähti tästä Euroopan korruption vastaisesta toimikunnasta, joka tarkasteli Suomen vaalilainsäädäntöä nimenomaan siellä maallisten vaalien puolella ja totesi, että kun meillä ei ole tämäntyyppistä esteellisyysäännöstä, niin tämä saattaa olla ongelma — unohtaen sitten tässä painotuksessa sen, että meillä todellakin kaikki poliittiset puolueet ovat siellä edustettuina, jolloinka tämä valvonta on juuri tämäntyyppistä, että kun yhdessä niitä ääniä lasketaan, niin silloin siellä toinen valvoo toistansa. Siinä mielessä en tiedä, oliko sitten vähän jopa hätköityäkin, että menimme tekemään niin tiukat niistä esteellisyysäännöksistä sen suosituksen perusteella, mikä sieltä tuli, ja sitten todellakin ollaan vielä tämäntyyppisissä kummallisissa tilanteissa, mitkä edustaja Heinonen täällä nosti esille. Itselleni ei ollut edes tullut mieleenkään, että tätä on näinkin voitu tulkita, ja ilmeisesti näin tätä on sitten kai vaalien yhteydessä jopa tulkittu, että jopa se eri kunnassa asuva ihminen on ollut esteellinen, tai sitten se asia on jäänyt siellä paikan päällä harkittavaksi.

Mutta todellakin ehkä joskus näistä ulkomaan suosituksista, kun niitä annetaan, olisi varmaan hyvä käydä semmoinen kattava kansallinen keskustelu, onko tämä ensinnäkään todellakin ongelma siinä meidän vaalilainsäädännössä, ja sitten vasta sen jälkeen tehdä näitä muutoksia. Mutta joka tapauksessa olemme nyt tehneet muutoksen sinne vaalilainsäädä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2018 vp

dännön puolelle, ja niinpä sitten tänne kirkkolain puolelle myöskin vastaavat muutokset tulevat sitä rataa seuraten.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 1/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.